

172577

1894. évi kiadás

1894. évi kiadás

JANKOVICS

Hulló
levelek

1894. évi kiadás

OSZK

N. M.

1894. évi kiadás

29.435

JANKOVICS MARCELL:

HULLÓ LEVELEK

435

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

JANKOVICS MARCELL:
HULLÓ LEVELEK

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1930.
CONCORDIA KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓVÁLLALAT

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

172577

P. O. Nagy.

1725

Feleségemnek

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Én már csak száraz lombot hullatok . . .
Fiatalok, ti virágozzatok!*

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Alkonyat.

Mosolygva néz be nyíló ablakunkon
A lábujjhegyen lépő alkonyat;
Én bebocsátom, — hátha visszahozza
Nappal elillant hűtlen álmomat.
Az ablak alján cseresznye virágzik,
Szerelmes bokron bimbófakadás,
A tavasz olyan, amilyen volt hajdan, —
És mégis minden — Isten tudja! — más...

A tovaringó aranyfelleg alján
Az esti csillag lopva ott terem,
Mínthogyha mécset gyujtva apró bárka
Az opálszinű égi tengeren.
Ah, — fenn kigyulnak fényes valóságok, —
Nekünk jut itt lenn a nagy álmodás...
Az esti csillag fölkel minden este, —
És mégis minden — Isten tudja — más!

Az ősi tornyon világlik az óra,
Bármily ködösek lettek az egek.
Az „ave-t” kongja s hirdeti kegyetlen:
„Akármí fáj lenn, — én tovább megyek...”
És nézem — hallom néma gyűlölettel —
Megállj, megállj te lassú elmulás!
Nem érzed, kedves ősi toronyóra,
Hogy itt lenn minden — Isten tudja — más?!

És mellém ülnek szürkülő szobámba
Az áruló hit, füstbe ment remény;
— Belép az asszony — és a zongorához
Odább suhan, mint fehér tűnemény.
Alvó húrokból régi nóta jajdul,
Rivó regékből sirva vigadás . . .
Hogy sírdogált a Nagy Berchényi Miklós . . .
Hogy sírdogált azóta annyi más!

A billentyűkből vágy kiált az égre,
Mely annyiszor vitt már a nap felé . . .
Karulymadárnak hallom suhanását,
Mely honi üszkөн szárnyát perzselé . . .
Ujjongva indul — és egy jajba csendül
Száz nagy törekvés, — elnémult csata . . .
Szívembe mintha százezer magyarnak
Tolulna minden búja-bánata.

S midőn orcámon fáradt férfi ősznek
Egy-egy harmatja csöndben leperreg, —
Az én leventém: fiam áll elémbe,
A félig férfi, félig még gyerek.
Kezemet hosszan, szótlан megszorítja,
Szemében alkony nincs, — csak virradás.
Köszönöm, bajtárs, ezt a kézszerítást,
Mert tőle nékem minden újra más!

(1921)

Magyar ifjuság.

Ah, embersors a porba visszatérni,
— Ezért én magfa dőlten nem sírok.
Én nem síratlak, ezüsthajú férfi,
És nem síratlak, fehér asszonyok, —
— Mert embersors a porba visszatérni . .

Hittem. Csalódtam. Elvégeztetett.
Öröktörvények írják így elénk;
Csak kölcsönkaptuk a gyors életet
És visszajár, mi nem is volt miénk . . .
Hittem. Csalódtam. Elvégeztetett.

Azoknak adtam forró könnyemet,
Kik minden ajkról még „igenre“ várnak,
És nem kapnak mást, csak kemény „nemet“
Mert szívtelen, siket világba járnak.
Ezeknek adtam minden könnyemet.

Azoknak adtam, kik kalászt keresnek,
Hol sorseke az ember-földbe mart,
Kik szent nyomában nagynak és nemesnek
Nem lelnek mást, csak letarolt ugart.
Azoké könnyem, kik kalászt keresnek . . .

Kik mennek szerte, jégcsap-idegenbe,
Mert otthon elfogy a marék göröngy,
És ráborulnak száz önző kebelre,
Hol ők a gyémánt, ékszer, ők a gyöngy —
És mennek szerte, fagyos idegenbe . . .

És messze hull a pezsgő ősi vér,
Mely ottkünt egy kis hullámot se fest meg,
Bár óceánnál itthon többet ér . . .
De nincs tovább, mert rabságodba estek:
Te semmi-minden, szent falat kenyér . . .

Szép büszke fejjel nagy rabszolgasorba'
Dől a tudás megannyi zsoldosa, —
S míg sorvadoz a más malmát tiporva,
Anyát kér ott, hol nincs, csak mostoha . . .
— Szép büszke fejjel, nagy rabszolgasorba' . . .

A lelkem reszket. Azokért sírok,
Kiknek szeme lángol s ég piros arca,
Kik még hiszik, hogy edznek viharok,
S dalolva mennek a hiába-harcba . . .
Kik fiatalok — szépek — magyarok . . .

(1925)

Elfogyott a virágének ...

Halvány hajnal a fűszálra
Apró szemes deret hullat, —
Nem hiszi a csipkerózsa,
Hogy még egyszer kivirulhat ...
Karcsú nyírfa szűzi szála
Félve köszön kóbor szélnek, —
Az ugaron hamvas varjak
Alig egy-két szót beszélnek.
Elfogyott a virágének.

Szűk a világ, — búhatáros;
Földig ér a szürke égbolt.
Szép szerelmes fiatalság
Nem is igaz — olyan rég volt.
Száll a szellőn tépett pelyhe
Szárnyaszegett vak reménynek, —
Akik egykor mosolyogtak,
Felé kapnak a szegények ...
Elfogyott a virágének ...

Égő nóták, perzselt rózsák ...
Perg a sárga lomb felettük ...
Kivirágzott magyar lelkek
Suttogását elfeledtük!
Megcsipte a dér szívünket,
A szavaink jégkemények, —
Száraz szemmel sirva-sírván,
Fiatalon lettünk vének:
Igy fogy el a virágének ...

Majd ha újra melegebb lesz,
És kisebb a magunk árnya,
Rögre levert pacsirtának,
Szegény szívnek kínó szárnya.
Jó lesz hinni, szép lesz élni,
Ha a fecskék visszatérnek,
Ha majd minden piros ajkon
Kivirágzik régi ének,
Édes magyar virágének . . .

(1923)

OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

Az ablakomon bekopog a tél . . .

Az ablakomon bekopog a tél:
Eressz be, ember, — én arád vagyok!
A pártámon gyöngy és gyémánt ragyog.

 Patyolat rajtam a ruha,
 A rokkolyám pehelypuha . . .
És soha, soha el nem fonnyadok!
Én vagyok a gyémántruhájú tél,
 Gyémántruhájú tél!

Nem jössz be hozzám, mert szívem a nyár.
Ruhád hiába gyöngy és patyolat,
Elolvad forró csókjaim alatt!

 Nem jössz be hozzám, bárki vagy.
 Tőled márvánnyá összefagy
A szerelem, az élet, gondolat . . .
Nem kellesz te halhatatlan halál,
 Az én szívem a nyár!

S hulljak le inkább, mint sárga levél,
És muljak el, mint tiszavirág,
Csak égessen a tüzes napvilág . . .
 Legyek tarló, mely volt vetés, —
 Maga az égő szenvedés,
Mely volt, de érzett, mint perzselt virág . . .
Nem jössz be hozzám, szűzruhájú tél!
 — A nyár rövid, de él!

(1924)

Havazás.

Avar lett. Lom. Betért a porba,
Akár koronás cserfa hordta,
Akár a rózsató lehelte,
Akár dacos bogáncs viselte.

Most patyolat a takaró,
Hol szedtek daltermő gerezdet,
Vagy ültettek száz fakeresztet,
Magot vetének ősi rögbe,
Vagy hantot túrt ágyú dörögve . . .
— És künn egyformán hull a hó . . .

A festő szól: Szép derengések!
A gazda mond: Jó a vetésnek!
Fiam fölujjong: Jó a szánon!
Csak én sóhajtok: Jaj de bánom!
Csitt! csöndünk meg ne rontsa szó!
Ahogy a pelyhek hullnak, hullnak,
S felejtés leplévé simulnak,
Lelkemre így hull minden óra,
Fagyott emlékek megfagyóra . . .
És künn egyformán hull a hó . . .

Szelid a mult, de kérve lázad,
Tegnapja bár egy hosszú század . . .
Én mint hazajáró lelket
Ott látom mindig a ma mellett,
S mi elment, az a szép, a jó . . .
S bár tegnapom borát iszom még,
Ah, minden mintha távolodnék,
S bár lelkem mécsként néha lángol,
Magam vagyok a volt világból . . .
És künn egyformán hull a hó . . .

*(1923)

Változás.

Szívem serleg volt.

Betelt a szépség mámorával,
Nagy élet láng-aszúborával;
Volt benne gyöngy, tűz és zamat.
Hogy minden szépet, jót kiontson,
Cseréppé tört, s a csorba roncson
Megvérzem önnönmagamat.

Mennyég volt lelkem.

Hajnalhivő és napsütéses,
Sötét órán is csillagékes,
S a nap melegje volt a tett . . .
Ma lelkem felhő, — árnyat hozva
Emlékek romját záporozza,
S villáma csak — a gyűlölet.

Szántás volt élttem . . .

Reményt vetettem, bút arattam,
De ingyen egy napot sem adtam;
Utaim termő szent nyomok.
Ma beduinként reggel, estve
Csak bujdosom forrást keresve,
És ellep a futóhomok.

Agyam vulkán volt.

Magasra tört ki minden eszmé
Tán visszahullva, szerteveszve, —
De forrt az örökös kohó.
Kiégtém. Itt maradt a láva,
Venyige nem fog talajába . . .
És vágyam ormán hull a hó.

Vagyok — vagy voltam?

A mult hagy el tűnő sóhajjal?

Vagy késik, mint a téli hajnal,

Az őrváltáson a jövő?

Vagyok! — még ez nem a Nirvána . .

Megállj! — akárha fájva fájna, —

Idő, te vándor cselszövő!

Aludni vágyom.

Aludni és álmodni álmot,

Egy édes, édes magyar álmot . . .

Amelyben jó csillag ragyog . . .

Hunor-Magyarral szarvas-üzni,

Igéretföldre kopját tüzni,

Előre menni, magyarok!

A párducok regőse lenni,

Új ezerévről énekelni . . .

És — újra fiatal vagyok!

(1923)

Hideg kövek között.

Szeretem a követ, az élettelen,
Mert meghazudtolja a hazug jelent.
Az élet a kőből árad ma szét:
Kőben simogatom a mult melegét...

Szeretem a várost, ha este kihalt,
Mikor elaltatja az éjjel a dalt...
S elrejtí az embert az áldott homály,
S a szem a homályban a multa talál.

Ha meghitt lesz újra, mi nappal nem az,
És igaz lesz újra, mi már nem igaz.
Szeretem a követ, az élettelen,
Mert elrejtí előlem az idegent.

(1921)

Magyar porszemek.

Magyar porszem! a forgó szél
Miért ragad el rohanva?!
Omladozó udvarházak,
Elapadott szívek hamva . . .
Magyar porszem, kincses porszem,
Tölgyfa, kalász, rózsza őse,
Benned aludt rege-álmot
Bal idők bús hegedőse . . .
Nagy idők szép hegedőse . . .

Telesírtuk véres könnyel,
Átitattuk drága vérrel,
S mégis szórtuk két marékka,
Szórva szórtuk szerteséjjel,
Mint a gyermek pusztá parton,
Ha a tengert szél fodrozza,
Homokot vet hús hullámba,
S várja, hogy az visszahozza . . .
Várja, hogy az visszahozza!

Most, hogy kevés van belőle,
Szedjétek két kézzel össze,
Mintha gyémánt, mintha gyöngyszem,
Mintha élet volna közte . . .
Szedjétek két kézzel össze,
Dacos lábbal álljatok rá,
Nem tágítva talpalatnyit,
Váljatok rajt sziklafokká!
Váljatok rajt sziklafokká!

Sziklafokká, ahogy néha
Tajtékörvény közepéből
Habszülötte — napsütötte
Büszke sziklasziget épül.
Kis korallok átfogóznak,
Ölelkeznek, mind a hány van,
Szirtté válnak és megállnak
Zúgó, dörgő óceánban . . .
Szerteomló óceánban . . .

(1923)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Lélekvándorlás.

A berber puszta égő peremén
Oroszlán voltam egykoron;
A hajnal és az éjszaka enyém,
A sivatag és hegyorom,
A berber puszták égő peremén.

Szabad valék, — nem tudtam, mi a csel,
S hogy rám pírult a pítymalat,
A gyáva szolga hurkon ejte el,
Magános pálmafám alatt . . .
Bátor valék, nem tudtam, mi a csel.

A Cézár várt, az emberek ura,
Azt hittem, testvérül fogad . . .
És megvásárolt hitvány alkura,
Hogy írtsak ártatlanokat.
Mert hóhér volt az emberek ura.

Az arénába vitetett a gaz,
Hol tapsra vérzik a porond.
Egy lány állt szemben, csupa szent tavasz,
Imádkozik s mosolygva mond:
„A Nazareti — csak ő az igaz . . .“

Megálltam ennyi áhitat előtt,
Néztem a hófehér leányt . . .
És meghajoltam, nem bántottam őt, —
Ki nagy s nemes: az sohse bánt
Veszendő bájt és porbahullt erőt.

Ezért leszúrt dárdával a príbék,
Nagy Róma romján bűg a jaj . . .
De napkeletről jött új nemzedék;
S paripa lettem, nyilszilaj,
Hol hún vitézek pásztortüze ég.

Paripa voltam, patyolatfehér,
Mely délibáb után üget.
A hús berken, hol csörgedez az ér,
Egy hún legény pányvát vetett,
S magának vitt Attila, a vezér.

Előre mentem mint a Nemere,
Hol nyílt a Tiszamenti láp, —
De nem hajtott a korbács kényszere
Egy talpalatnyít sem tovább;
A nagy világért sem kellett csere.

S mert el nem csalt a vérsovár nyugat,
S hazának száz nép földje sok:
A szent berekben, bús cserfák alatt
Megáldtak könnyes táltosok,
S szügyembe márták görbe kardjukat.

Sólyommá váltam, — vitt a szélverés,
Barátom ég villáma lőn,
Felhőn fürödni, napba nézni és
Lecsapni hótakart tetőn:
Ez volt az áldott nagy gyönyörködés.

De egyszer mégis . . . Isten tudja, mért,
A lelkem vággyal lőn teli.
A földre szálltam — egy ígézetért, —
Leány volt, édes, szép, deli . . .
Csak egyszer volt, az Isten tudja, mért?!

Dereka hajlott, mint a nyírsudár,
Szeme kéklett, mint lenvirág.
Egy pillantása perzselő sugár,
Egy mosolya egész világ,
És rózsanyílás van, amerre jár.

A Bánffy Anna? — Béli Klára volt?
Nevét én sohsem kérdezém.
Tajtékos pejről hogy felém hajolt,
Fehér ujjára szálltam én . . .
A székelőföld egy napleánya volt!

És csókos ajkán bűg az üzenet:
„Tárd szét, kis sólymom, szárnyadat,
Fordíts, keríts — és verd le őzemet,
Verd nekem le a futó vadat,
És vájd ki azt a két sötét szemet”

Majd átcikáztam hetedhét határt
Ziháló árva őz után,
Sötét szemében két nagy könnye várt,
S én ellágyultam bánatán . . .
Ezért királynőm vasketrecbe zárt.

Ember vagyok ma, bennem szikra ég,
Szavamra küzd a négy elem;
Enyém a föld, az óceán, az ég,
Amit teszek: történelem.
Szegény vagyok, mert semmi sem elég.

Ember vagyok ma és kegyetlenül
Uralkodom az emberen;
Szabadság, mitől éj is felderül,
Még híredet sem ismerem, —
S eljátszom, amit kaptam édenül.

Szeretnék lenni még egyszer szabad!
Berber pusztákon a király . . .
Odadnám érted embervoltomat
Fehér mén, mely hazát talál, —
Sólyom világa, csillagboltozat!

Utánad halok, pusztá, délibáb, —
Mert vándorolnék csak tovább, tovább!

(1923)

Ezer esztendő's sírok.

Sütött a nap és reszketett a mennyég;
Mézédes tömjént lélekzett a rög,
Rigófüttvére felelt a tücsök
S én — Isten tudja — messze, messze mennék,
Ugy messze, napkeletnek,
Csak arra, hol szeretnek

— És mentem arra, hol a három nyárfa
Az égbe néz, valami nagyra várva, —
Hol a mesgyénk kalászt, ugart megoszt
És szétitéli a jót s a gonoszt.
Ott vájtak, ástak barna emberek,
S kivetették a porhanyó hús hantot;
Legelsőnek a kíváncsi gyerek,
A nap osont le és az árnyas mélybe
Táncolva bepillantott.
Mit láthat ottan a kíváncsi pajzán?
A föld hideg ölébe mér' szaladt?
Elhagyva kék mennyt, szép vadrózsát . . .
Az epekedő három nyárfa alján,
Magyar kalászkok hadsora alatt
Lát ezeréves magyar temetőt . . .
Ezüstpitykés, bogláros paripán
Szikáran ül a kopjás csontvitéz, —
És álmodik terólad, ős Turán, —
És napkeletre néz

— És napkeletre néz
Mert arra nézett ép így ezer éve
A bánatos, nagy, vágyakozó szemmel,
S az új hazának porölébe térve
Csak arra néz nagy, örök szerelemmel . . .
A kopjás csontvitéz . . .
Ott élt az apja, a szent őserő,

Ki egymaga kiállt ezernyi bajjal,
Mert becsület volt rajt a vértpalást, —
Ott élt az anyja, a bűbájos HAJNAL,
Ki messze sírhoz most is idejő,
Hogy hintsen rá reményt és ragyogást. —
Ezért néz arra világtalanul,
Hol állt a bölcső — s a bölcső felett
Szeplőtlen fénnel pirulva kígyúl
Az áldott napkelet

Sütött a nap és reszketett a mennyég,
De csak őt néztem, ott a hant alatt,
Kit úgy mint engem, megcsalt a nyugat
S én -- Isten tudja — messze, messze mennék,
Úgy messze napkeletnek,
Csak arra, hol szeretnek

(1926)

Capitoliumi Venus.

Venus!

Kétezeréves patyolat,
Kővé vált fehér gondolat!
Fölédbe ember lábak léptek,
S Te maradtál fehérnek, szépnek
A rom, a rög, a bűn alatt!

Szépség! ész, szív, kéz tünde kedve,
Áldott a szél, mely habtestedre
Futóhomok palástját hordta,
Hogy meg ne lássa barbár horda ...
Salve, Szépség!
Áldott a rom, mely eltakart,
Hogy ne lásd a történelemnek
Keresztelt romboló vihart ...
Most salve, Szépség!

Ha tudnám ...
Ha tudnám, hogy minden, mi szép,
A mélyben nem lesz összetört cserép,
Elásnám minden ideálomat, —
A zord idők romjába ásnám, —
Onnan derengjen, mint a patyolat
Uj, szebb idők nagy virradásán, —
Midőn a sors mértéke betelik,
És a szépség kincskeresői
Szentelt gyönyörrel meglelik ...

(Roma, 1926)

Mons Vesuvius.

Az arcon jóság csal szeliden,
A szívben Cerberus csahol, —
Kívül mosolygó bájos éden,
Belül még sistergő pokol.
Az ősi tűz kitör belőle:
Egy Dante megriadná tőle.

Tükörben kék a láva halma,
Hol hús hullám hintázva ring;
A gallyon pirkad aranyalma,
Kihúlt hamún hajt rozmaring...
S hogy halványul felhők ezüstje,
Árnyékos fává,
Vészterhes, bűnös éjszakává
Nő lassan a hegy lenge füstje.

Pompeji sző halálos álmod,
Pompeji halva is mesél:
Hol hajdan otthon, templom állott,
Hol költő zengett: sir a szél, —
Mert jó a tűz, mint akkor este,
Mikor lejött a hegy a völgybe,
S a szépet, alkotást kereste,
Hogy mind ledöntse, mind megölje...
Mert jó a tűz, mint akkor este...

Vulkán — nem ámit sohse' rajtad
A piros rózsá, venyige, —
S meg nem remegtet átkos ajkad,
A tüzes nyelv, a láng-ige...
Nem, nem!
Kőszikla-szíved vad verését,
És láva véred lüktetését
Rózsák mögött is ismerem!

Hisz testvér vagy: anyánk a föld volt;
Kinyílnak arcunkon is rózsák, —
Ajkunkon méz, szemünkben égbolt,
És venyigénk a tiszta jóság...
A kéreg hűl — alatta tombol
Az ősi tűz s forrongva ég,
Kitör — s mindent, mi szép, lerombol
A vulkán: az emberiség!

(Nápoly, 1926)

Indul a hajó . . .

A kikötőben jár a téli este,
Halk olvasót mormolva jár
A szürke partokon.
Vár, —
És vár kajánul fénymosolyra lesve,
S leintí, mint a gyászruhás rokon,
Ki vendégül marad soká, soká, —
Mert nincs — hová.

Egy túlkölés. Ezernyi szikra száll.
A horgony láncá fölríköltva csördül;
Riadva rebben álmadó sirály,
Mikor a tenger följajdulva hördül,
Hogy belekap a vad acélszavár
S köröskörül habcsipkéket kavár . . .
Nagy szóttalan kering a hó;
Száz új fonált szó most a három Párka,
Hogy útra kél az új szent Noé-bárka,
EUROPA, az ezüstfehér hajó . . .

Az első fodrot még imént szelé,
S már messze jár a végtelen vizen;
A partra már csak fénysohajt ízen,
EUROPA úszik új világ felé . . .
Az ég peremén lámpái elvonulnak,
Mint a tejútról hullt csillagsereg,
És lassan, némán sorra elborulnak,
Mint visszanező, könnyező szemek.

Sötét bordái közt él Dante pokla
És benne virraszt nagy hazátlan átok:
Bugyorhegyek és ládabariádok
Alján egy földrés nyomorog:

Nyűtt férfiak, elhervadt asszonyok
Kibámulnak a loccsanó habokra,
Nyűtt férfiak, elhervadt asszonyok,
Szegény hazátlanok . . .

A sós szellőkön áthallatszanak
Szomszédból édes, suttogó beszédek,
A fényes termek tükrös táncparkettjén
Szerelem szédül, pajkosság kacag,
S mint illatos virág, kinyíl az ének;
A dob meg néha közbecsörren hetykén.
És ringatózik,
A hópelyhekkel szerteszállinkózik
Az édes-álmos, — pajzán-csókos ének:
Rose-Marie . . . Rose-Marie . . .

A zsákhalomról a közésre pattan
A fürge déli, napsütött legény.
Végigsimít bozontos üstökén,
S keres ezernyi nyüzsgő gondolatban.
Köpenyéből kikap egy mandolint,
Kockás kendővel a nagy éjbe int,
Mert ott lát mindent, ami láthatatlan . . .
Ott — igen — ott a füstölgő orom,
Most kondul mélán a harangtorony;
Az olajfán az ezüstlevelest
Vörös arannyal szöví át az est, —
És lát amott a ciprusok alatt
Kúszórózsákkal befutott falat . . .
Madonna! — itt van, itt a föld — hiába
Szülőföld — édes, bármily távoli . . .
S ölelve csendül ki az éjszakába:
Addio mia bella Napoli . . .

Köréje gyűlnek. Tapsolnak neki.
Ahogy a húrt mélézva pengeti,
S a szíveket egyenként kapja el,
Végül mindannyi véle énekel.

Csak ketten állnak egyedül, külön,
Mindig külön.
Mint akiket testvérszó nem maraszt,
Velük csak tenger és csillag beszél:
A megkopott úr s a csöndes paraszt,
Nyusett cserfáról lefűjt két levél ...

Az úr födetlen fűrtin átsimít,
A kis paraszt áll lehúzott süveggel —
És együtt néznek, messze, valamit ...
És állnak együtt, szótlán, este, reggel.
Csak zümmögnek, mint ünnep hajnalán
Zsongó méhraj bokrétás almafán:
„... Cserebogár, sárga cserebogár ...”
S bár övék a legcsöndesebb sarok,
Megnézik őket s szájról szájra jár:
„A magyarok ... a büszke magyarok ...”

Csend!

Az élet e nagy pillanatja szent:
A délibáb, az új szabadság szobra
A pára közt az égen megjelent.
Hiszünk tebenned!
A küzdelemben vár az olajág;
Elédbe omlik minden régi nemzet;
Köszöntünk új világ!

Mint ünneplő fehérruhás gyerek,
Apró habfodrok táncot lejtenek;
A hullám fölcsap csókra ágaskodva;
Fölreppen a csillagos lobogó.
Egy néger matróz vigyorogva mondja:
„Fehér rabszolgát hozott a hajó ...”

Megint csak együtt állnak este, reggel,
A megkopott úr, a csöndes paraszt,
És nézik együtt szomorú szemekkel
A láthatatlan — a mégis nagy tavaszt ...

A tengeren nincs gyöngye rügy, — bimbó sem,
Hazajáró pacsírta nem dalol,
Csak a nap mondja, mint a csillogó szem:
„Öröm van a világon valahol.“

„Kijöttem. Otthon elfogyott a föld.“
A paraszt pedzi a fukar beszédet.
Az úr szavába keserűbbet ölt:
„Nekem meg otthon elfogyott az élet . . .“
A paraszt szól: „Maradtak annyian.
Magyarból van már odaát elég.“
Az ur mosolyg: — „fiam,
Nekem csak annyit mondtak: nyomorék.
Nem kérdik azt, a becsület hogy ép-e,
Nem kérdik azt, van-e még akarát?“
— És csonka jobbját rejtí köpenyébe —
„A többi, — bajtárs — Uzsoknál maradt . . .“
Kalapot emel a parasztlegény,
S mindenre csak két nagy szemmel felel.
Ketten zsongják a tenger közepén:
„ — Nincsen számodra hely . . .“

A messze ormon megolvadt a hó,
— Virágzik, mint már annyi ezer éve . . .
Mint büszke hattyú, siklik be a révbe
EUROPA, az ezüstfehér hajó. —

(1926)

Bretagneban.

Bretagneban nem sírnak az árvák
Virágos sírhalmok fölött,
De azt, ki elment, visszavárják,
Mert megtér a hajótörött . . .
Mint vashorgony tengerfenékre
Értük leszáll a szeretet.
Asztalfőn várja karosszéke,
Azt, ki a habba süllyedett . . .
Apát, testvért, fiút az árvák
Az áldást mondva visszavárják
Bretagneban . . .

Bretagneban zúgva-búgva bontja
Az emberét az óceán,
Árbócszilánk, vitorla rongya
Uszkál a hullám taraján . . .
Üres helyért nem keseregnek:
Üres hely nincs, — tele a tál, —
Kenyérből elsőt néki szegnek,
S boros kancsója töltve áll . . .
S bár sós a könny is, mint a tenger,
Hazajár, haza, — minden ember
Bretagneban . . .

Darócruhás, fatalpú hősök,
E hitből adjatok nekem!
Ha mennek testvér-ismerősök,
S várunk árván a végeken . . .
A nép-Atlantisz hullámsírja
Mélyebb, mint Bretagne tengere,
S ki ment, ha lelkünk visszasírja,
Rá vár-e bora, kenyere?
S testvérek-e, kik visszajöttek?
Szegény magyar hajótöröttek —
Szegények!

(1926)

Pesti szonett.

A népes utcán együtt állt két árva:
Az átplántált fa, lombtalan, — meg én.
És sütkéreztem rácsba zárt tövén,
A nagyvárosi fáradt napsugárba.

Ő várt egy messze bujdosó madérra,
Mely egykor ott járt bokrétás ölen.
Én arcba néztem, aki jött elém,
Legalább hozzád hasonlóra várva ...

És árva voltam mondhatatlanul.
Szemem behúnytam és megláttalak
Az én fiammal gyöngéd karodon. —

Felétek nyúlok, lelkem lángra gyúl,
— S egy lombjavesztett száraz hárs alatt
Ékes tündérországról álmodom.

(Budapest, 1907)

Az én kis barátomnak.

Barátom vagy. A lelkem tükre,
Mely hűségesebb nem lehet.
Én rád bízom egy élet kincsét,
Én rád bízom a szívemet.
Mi bennem jó, te benned jobb lesz,
Mi nékem szép volt, — szép neked,
És tudom, érzem csálhatatlan,
Mit én hittem: tovább hiszed.

— És zsongó lelkem képeddel tele,
Én rózsám rózsalevele!

Barátom vagy. Nem hagysz te cserben,
Nem hagysz, ha rám akármi vár.
Erős, fehér szíved derüje,
Mint a reggeli napsugár.
Két puha bársony gyerekkézzel
Legyürsz vasmarkú bánatot,
S mit pálya, hir, kincs meg nem adhat,
Egyetlen szóddal megadod.

... És zsongó lelkem képeddel tele,
Én rózsám rózsalevele!

Barátom vagy, a kit megunni
Nem lehet soha, — sohasem.
Minden szavad új, mint a holnap,
S mint virradatot, úgy lesem.
Mint virradatot, telve fénnyel,
Mely éjjelt víz és napot ad,
És minden egyes pillanatja
Szó ékes édes álmokat ...

... És zsongó lelkem képeddel tele,
Én rózsám rózsalevele!

Barátom vagy, te piciny ember,
Barátom, nemcsak gyermekem,
Te életem tündérmeséje,
Ki utat mutatsz énnekem,
Mert hogyha aranyos fejecskéd
Szelíden pihen vállamon:
Nem én vagyok a gyámolítód,
Hanem te vagy a támaszom.

... És zsongó lelkem képeddel tele,
Én rózsám rózsalevele!

(1910)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

De mondd, miért van az ...

(Feleségemnek)

De mondd, miért van az!

Ma még vergődöm szárnyszegetten

És nem tudom, mi van velem?

Meg van! ma még nem szóltál hozzám ...

S ezért nem megy a küzdelem.

Igás napom gyönyörre váltja

Egy „jó reggelt” az ajkadon,

S jó éjszakát mikor Te mondasz,

Ezer tündérről álmodom, ...

Ezért van az.

De mondd, miért van az!

Hiszek megint csodát, legendát,

Mióta megtaláltalak;

Elöttem jársz s lábad nyomában

Rózsává bomlik a salak.

Ellankadok — egy kézszorítás —

S erőt ad gyöngé kis kezéd;

Egy simítással homlokomról

A vész felhőjét elveszed:

Ezért van az.

De mondd, miért van az:

Ha elválunk, utánad nézek,

A míg a nap aranyba sző,

Ha messze vagy, csak egyre várlak,

Mert így mulik csak az idő ...

S akárhogy mulik, s hervadással

Nagy őszöm akárhogy temet:

Utánad nézek, visszavárlak,

Magaddal vitted lelkemet ...

Ezért van az.

De mondd, miért van az:

Hogy munkaközben néha-néha

Kezemben a toll meg-megáll,

Mínthogyha fénysugár vakítna,

Mikor a csillag földre száll.

Behúnyt szemekkel messze nézek,

S enyém, mi szép, mi jó, mi nagy . . .

A lelkem gondol, alkot, érez,

És minden gondolat T e vagy . . .

Ezért van az.

(1923)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A sakkpartie.

Sakk!

Igy szólt a sors. Figyeltem a ravaszt,
Hogy katonámból mennyit félrerak!
Hogy hull el a sok szegény kis paraszt:
Rózsás remények, ifju álmok . . .
Két lovamat támadja, most az álnok!
Két szép lovam: ELŐRE — KÉPZELET,
Isten veled!

Sakk!

A bástyák is leomlanak . . .
Az első sakkra sorra leomoltak:
Légvárak voltak.

Matt!

Kidőlt mellőlem mind, elvesztem
Pütkösdi királyságomat;
De szép királynőm védve áll elém.
Az én királynőm!
A szép, a jó, a bátor, az erős,
Valamennyi közt egyedüli hős,
Ki minden bajomban előttem áll:
Mint őrangyal vagy fehér ideál,
S megmenti tündér birodalmamat
Sors, nagy játékos!
Hiába minden, nem lesz soha — matt!

(1925)

Magános órákban.

Magános órákban képed előtt állok,
Magános órákban egyre Terád várok,
Keserves, küzdelmes magános órákban . . .

Magános órákban . . . Nincs magános órá!m!
Hogy a lelkem javát elédbe ne szórnám,
Nincs olyan pillanat a föld hosszú útján!
Tedd a Te szép lelked kristályserlegébe,
Ejts egy örömkönnyet, gyöngykönnyet fölébe,
Maradjon üdén, mint harmatban virágszál!

Ha tömegben járok, csak Téged kereslek,
Hajnal köszöntése, imádsága estnek!
Szememet behúnyom: én csak Téged látlak,
Sugarak, virágok — alakoddá válnak,
Az égen, a földön, — édes, bús álomban.

Ha csillagba nézek csöndes éjszakákon,
Ott is csak — ott is csak édes arcod látom.
Ha könyvben olvasok, Terólad van ott szó,
Mert Te vagy tavasz, nyár, a nyíló, bimbódzó,
Ősz őszi rózsája, telem fenýőfája . . .

Te nem tudsz elhagyni, akárhova mennél,
S nem tudok elmenni, hogy velem ne lennél . . .
Áldjon meg az Isten, a jó Isten érte!

(1930)

Választás.

Uram, megyek a legmagasabb hegyre,
Elédbe, hogy boruljak, fölmegek.
Uram, egy napra csak, egyetlenegyre
Engedd, hogy én válasszam, mi legyek!
Egy napra csak, egyetlenegyre
A fény akarok lenni, napsugár!
Remény, teremő élet,
Világosság, ítélet,
A ragyogó, a forró napsugár!
Csak egyszer, egy kigyuló virradatra,
Egy égő délre, halvány alkonyatra,
A napsugár!

Uram, sejtelmes, vérszín hajnalon,
Mikor a Minden mámorban pihen még,
Derűs, meleg, nagy hittel utra kelnek,
Fiatalon!
És játszva kezdném, mint gyermek, bohó.
S játékban egyre jobban kipírulva
Biborrá lenne ujjamtól a hó,
A tengerhabból csupa gyémánt hullna;
A felhőkből lángóceánt formálnék,
S halvány orcájuk szent mosollyá válnék,
Ha megpillant a kis föld s a nagy ég.
Uram, nem földi e gyönyörűség:
Érezni, hogy mindenki várva vár,
Ha én jövök, az ifju napsugár!

Felém fordítja arcát, ami él,
Mária könnye, eltiport fűszálak,
Magot kérő kalászok sorba állnak,
A rózsák ajka énhozzám beszél,

Örömkönnyel telt a cseresznye kelyhe,
Felém hajlik a cserfa sudara,
Felém nyúl minden epedéssel telve,
Énnékem minden ölelő ara . . .
A barna hant is, minden földi élet
Szép édes anyja és hű temetője,
Szemem tüzeitől dermedésből éled,
És föllélekzik, pára száll belőle . . .
Uram, teremtek, alkotok!
Csak isteneknek való munka vár,
Mert én vagyok az erő, én az ok,
A napsugár!

S aztán? megrázom tűzkorbácsomat,
Hogy futva fusson, aki merre lát,
A gyáva nép, mely vesz, de sohsem ad,
Kíperzselem a fény dómtemplomából
Az éjszakát imádók rongy hadát . . .
Benézek minden házba, hol az álom
Csak szenvedést talál álmatlan ágyon,
S az arcra, mely elhaloványodott,
Reálehném a pitymallatot.

S a szembe nézek, melyet könny fűröszt,
A könny, mely éget, öl, de sohse vét,
S a síró lélek szegényei közt
Kiosztom, szétszegem
A reménységek puha kenyerét.
És forróságom adom a szíveknek,
Melyek kiosztják önnönmagukat,
S ha jönnek újra majd az éji árnyak,
Az elmékben, melyek előre járnak,
Pharust gyujtok, mely révpartot mutat . . .
Aztán — elmennék, hangtalan tovább
A csillaguton, hol nincs vér, se por,
A csillaguton, melyet nem tipor
A tétovázó, botló földi láb.

És mennék némán, megpihenni nálad,
Titkos nyugat, tobzódó tengerár,
S öledbe hullnék, én, a gyöngye, fáradt,
A boldog napsugár!

És visszatérnék másnap reggelen?
Nem!
Ember vagyok csupán . . .
Hogy láttam minden bűnt és bánatot,
Nyomort, gyalázatot,
Nem térnék vissza ilyen nap után . . .
Én egyszer lennék, egyszer csak az égnek
Tündöklő napszeme,
Mert ahhoz, hogy még egyszer visszatérjek,
Uram, a Te jószágod kellene!

(1925)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Pollice verso . . .

Az árbócokra lobogókat húznak,
Ketté tört kardot lombbal koszorúznak.
Diadalt harsog százezer torok,
Játékra gyűlnek gladiátorok.
Egy világ nézője e bajvívásnak,
Hiszen nem érzi, hogy mi fáj — a másnak.
A nézők közt ma nincsen, kí remeg,
— Megtelt az aréna — vár a tömeg
Pollice verso.

— Hej, vívtam én is, véráztatta hanton,
Míg néktek otthon leányszavú lanton
Dalolhatott szerelmes trubadúr . . .
Az én istenem maradt a — Hadúr!
Daloltatok, míg én a porba estem,
S megállította Batu khánt a testem,
Hogy ujjongástok ne némítsa el . . .
Ma rátok nézek — s kezetek felel
Pollice verso . . .

Míg Rafael a legmagasabb égnek
Csillagkárpítját szétnyitotta néktek,
Nekem a zászlón volt csak Máriám,
Mikor szívemre térdelt a pogány . . .
Nektek termett az én vérem vetése
Új édenkertet újjászületésre,
S nekem oly mély lett a Csele-patak . . .
Miért süvítssz most embersívatag
Pollice verso.

Sziklára dobott a turáni átok,
Amíg dagadva szállt a vitorlátok
A végtelen, a fényes tengeren
Az új világba, hol csak kincs terem,
Én kincskeresni röggömön maradtam,
És bujdosásért, bánatért nem adtam,
Szabadság volt e gyémántfényű kincs.
Te nagy világ! — nem érted ezt, — csak ints
Pollice verso.

Egy kis hajlékért vívtam a világgal,
Hogy földre szállt a béke olajággal,
Mint Megváltó jött: rajt fehér palást,
És hirdeté a nagy föltámadást . . .
Hogy hittem neki — én a vérző, bátor. —
S nem volt Megváltó, — gőgös imperátor,
Kinek játék a bú, a hit, erő . . .
A Megváltó a földre sohse jó
Pollice verso!

(1924)

Szoborrá lettem . . .

Szoborrá lettem. Márványkő szívem,
Fehér szírtté vált a piros remény.
A homlokom meg érc, hideg, kemény ;
Távolba kémlel álmadó szemem,
De nincsen benne fény.

Az ércemet nem vették ágyuból,
Mely gyűlölt, gyilkolt, üszköket vetett ;
Szelid harang volt: napsugárhitet
Áldott tanyákon — egykor — valahol
Testvérnek hirdetett.

És jönnek-mennek. Százezrek között
Nem jut szívemnek együttdobbanás . . .
Szobor vagyok: nekem nincs változás,
Mert lelkem álomföldre költözött,
S az élet hangja más . . .

És nem könnycsepp, mí pillámon remeg ;
Nem ríkat meg már jajok vihara.
Csak kora télből hullt a zuzmara
Szememre is — és ott olvasztja meg
Az ég egy sugara.

Állok magamban önző nappalon,
S a munkát nézem, mely nem az enyém ;
Állok magamban, ha gond éjjelén
Csillagvágyat főd felhő-fájdalom,
S nincs senki más, csak én.

De nem! egészen árván nem hagyál
Emlékezés, te szép nagy romhalom!
Szelíd folyondár omlik vállamon,
És lábaímnál egypár üde szál,
Tavasza nyílt szírom.

Az életből csak ti maradtatok
Szegény szobornak elhagyott kövén,
A nagy felejtés naptalan tövén . . .
S ilyenkor fáj, hogy le nem szállhatok
Hogy legyek újra — én!

Hogy összetörjem márványszívemet,
Es abból rakjak néktek hajlokat . . .
S fegyverré öntsem az érchomlokat,
S küzdő emberként leljen engemet,
Idő, új hajnalod!

(1923)

Hajótöröttek üzenése.

Háborg a tenger. Láng az ég körül.
Szegény kis sajkám lassan elmerül.

Háborg a tenger.

Még, egy imádság. Állom a vihart,
— És istenhozzád napsütötte part,
Száz istenhozzád!

Csak egyszer még, — csak volna valaki,
Ki tudná és akarná hallani,
Mi fáj, mi éget...

Csak egyszer még, — egy csók, egy ölelés...
Ma értetek egy esztendőm kevés, —
Tíz évet adnék!

Tíz hosszú évet, — ki hallgat reám?
Nincs más körül: nagy ég és óceán,
Magasság, mélység!

Hajótörött a végtelen vizen
Palackba zárja, amit még izen,
Utolsó jajját...

Palackba zárom én is jajjomat,
A könnyet, mit elsírnom nem szabad,
Nagy igazam maroknyi hamuját,
Melyet még élet lángja perzsel át,
Varázsigeiket, mik megváltak,
A néma szókat, mik kiáltanak,
Hitem nagy átkát, átkom nagy hitét,
Mely jövő fátylát tűzként tépi szét,
Palackba zárom...

Haragos habba én is bevetem.
Föl és le úszva omló vizeken
Elringatózik . . .

Én süllyedek, de messze valahol,
Amerre újra pacsirta dalol,
S a fényt köszönti,

Forró fövenyre hullám visszatér,
Az üzenésem mégis partot ér,
Kifogják egykor!

(1925)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Dal az étteremről.

A háztetőn dróthárfán
Süvítnek vad zenék;
Zuhog a zápor, mintha
Korsóból öntenék.
Makrancos márciusnak
Lerongyolt éjjele ...
S még róla hittem egykor:
Tündérrel van tele ...

Fejemre hull a zápor,
Lelkemre gondeső,
Bolyongok, mint csalódott
Kóbor kincskereső.
Félek, miként sötétben
Az elhagyott gyerek,
Közétek vágyom, élet,
Meleg, fény, emberek ...

Belépek. Ott hagyom künt
A másik magamat,
A csöndes bornemisszát,
S enyém vagy bor, zamat!
Enyém a száz lidércfény,
Mely vágy taván remeg ...
A márciust teremtő,
A csillogó szemek.

Kis tarka ernyős lámpák
Villognak mindenütt;
Miként az álmos lepkék,
A déli nap ha süt.
Emitt az egyik képen
Az élet kék tava, —
Amott a Éva kertje:
Virágzó almafa.

És a sok selymes asszony ...
S az ifjak, mulatók ...
Megannyi büszke hattyú,
Megannyi sasfiók ...
És mégis — Isten tudja —
Serleghez nem nyulok ...
Csak úgy magamba csöndben
A fénybe bámulok ...

Pompázó asztaloknál
Pezsgős a hangulat;
Szép muzsikaszó mellett
A „társaság” mulat ...
Mennykék füstkarikákat
Fuj asszony és leány,
Hajlongva híz fülükbe
A frakkos vén cigány ...

Kacér szilaj kacajba
Lajdulva sír a húr,
A vén betyárról nótáz
Egyik szmokingos úr:
Hogy ül meg egymagában
Dacos turáni tort,
Hogy gyújtat száz szál gyertyát,
Hogy inté száz itce bort ...

És mégis — hogy ne lássak,
Behúnyom szememet,
És mégis — hogy ne halljak,
Elküldöm lelkemet.
Elküldöm messze, messze,
Hol a madár se jár,
Hol egymagában rikkant
A nyalka ősz betyár ...

S amint emígy virrasztok
Unalmak éjjelén,
Ibolyaillat árad
Száz parfüm közt felém ...

Elöttem összeázva
Koldusleányka áll,
Kérő ijedt szemekkel
Pár ibolyát kínál.

Az arcán két esőcsepp,
A fényes, meggyötört,
Mely nem magasból hullott.
De mélyből égre tört...
És érzem, a teremben
Csak kettő volt igaz:
Szemedben az a kis könny,
S kezvedben a tavasz...

(1924)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A költemény és a próza.

Mik vagytok ott fenn, fényes csillagok?!
Ti rendületlen, hangtalan nagyok...

Oh, én tudom! magános éjszakákon
Érezve értem és megértve látom,
Mit nappal nem tudok kimondani:
Ti vagytok Isten gondolatai...
Tudom, mik vagytok, égő csillagok:
Mérhetlen fényes, nagy gondolatok!

S mikor az ég aranypalástot ölt,
Mit a szerelmes hajnal szó reá,
Uj kérdés ébreszt: — és mi vagy te, föld?
S a hajnali kérdem, hogy megmondaná,
Mi vagy te napimádó földteke,
Világűr bolygó Ahasverusa,
Forrongás romja, összhang remeke,
Gyalázat pokla, szépség trónusa...

Az ébredés köröttem várva hallgat...
S ne szólj, pitymallat!
Tudom, mi vagy, föld:
Sárból és fényből írt nagy költemény,
Mit Isten írt az alkotás delén.

Az Isten írt. Hisz ennyi csodaszépet
Csak a nagy Isten maga költhetett...
Harmóniává írt száz tündérképet,
S keretnek hozzá azúrkék eget...
Eszméül vette a nemest, igazt,
Ritmust varázsolt a remegő fénnel,
S refráinnek szánta a bűvös tavaszt
A visszatérő, bimbózó reménnyel...

És?

Ahogy a költők költője megírta
A földet, az énekek énekét,
Valami bú megtépte ihletét,
Mert fájó könnyét óceánná sírta . . .
S csalódhatott, mert minden sziklaormot
Csalódás dermedt jegével takart . . .
S haragja, — Isten szent haragja rontott:
Leküldte a vad, romboló vihart,
Hímport, rügyet, vetést, gyümölcsöt elver . . .
Ez akkor volt:
Midőn először hervadott a rózsza,
Mert itt a földön megjelent a próza:
Az ember!

(1926)

OSZK

Magyar virtus.

A csárdában lőre mellett
Négy-öt legény énekelget,
Az alvégi legények ...
Két szál cigány húzza-húzza:
... Káka tövén költ a ruca ...
Bánat kell a magyar fiúk szívének ...

A Felvégről egy betoppan,
A padlóra hármat dobban,
Toborzót jár magába:
... Vagyok olyan legény, mint te ...
Vágok olyan rendet, mint te ...
Csak ezt húzzad, te kába!

Föláll egyik nyalka gyerek:
Ha te mersz így, én is merek!
Döng a padló ringva-rengve,
Megvillan az acél penge:
— Ezt a rendet ne vágnám?
A két cigány elmenekszik,
A felvégi hanyatt fekszik,
Piros patak fut végig a dolmányán ...

Nézem. Véres könnyet sirok:
Így vigadnak a magyarok, —
Árvák közt a legárvábbak:
Magyarok! ...

Magyar urak vitatkoznak,
Tanácskoznak, törvényt hoznak:
Magvetés a gondolat.
Ünnepelnek, összevesznek,
Néha — ritkán cselekesznek,
S a föld forog, tovább forog ez alatt ...

Kiáll egyik, — büszke fajta,
Minden, minden úri rajta, —

Szívét, pénzét bőkezűen osztja ki,
Ha kell, áldoz, vérént ontja,
De dacosan hozzá mondja:

Rajtam kívül ki volna még — valaki!? ...

Szól a másik, mellét verve:

Ha, te arra, — úgy én erre ...

Én vagyok a magyarabb!

Kezdődik a lovagtorna,
Csupa erő, csupa forma.

Valamennyi összekap.

Legelső a becsület!

S túl a munkán, túl a gondon

Halva fekszik a porondon

Az akarat és a tett ...

Nézem, véres könnyet sírok,

Igy mulatnak a magyarok, —

Fogyó földön fogyó fajtám:

Magyarok ...

(1925)

A Pordoi hágón.

Ezer virágú hegyi rét felett
A szírttetőről szírttetőre jár,
Mint fényreményű ifju képzelet,
A déli napsugár.
A köd tolong, hogy gyáván elorozza
A fényt e pompás reggeli toron;
Irigy tömegből büszkén bontakozva
Az égre néz a barna bércorom.
A föld lelkének testet öltött nagya
Vezérként győz a köznapí ködön,
S a glóriát a csendes völgynek adja,
Mít naparanyból gyűjtött odafönn.

— És jönnek ezren, — s új ezren megállnak,
És lelkesednek, — és csodálnak,
A nagy világnak minden fajta népe
Esényen vágyik nagyra, szépre,
S a Bábel minden nyelvén cseng a szó:
„Ah nagyszerű, — ah megkapó!”

Én félre állok, mintha nem is hallnám;
Én félre állok és nem nézem ezt.
Én mást láttam meg: rododendron alján
Fehérlik egy kis korhadtt fakereszt.
A napsugárnak útját járja más
A déli égben égő szírtfalon,
Nekem itt nincs több sziklaóriás,
Az én világom csak egy kis halom . . .

És olvasom . . . szegény! . . .
„Cinege Pál, a honvédközlegény . . .”

Megkönnyezem. A nap tovább csillámlik
Embert lenéző hideg ormokon . . .
A vándorokból egy-kettő kiválik,
És halkán kérdik: „Ugyebár rokon?”
A másik mondja: „Tán azért siratja,
Mert legszörnyűbb volt itt a nagy halál..“
A harmadik szól: „Várta anyja, atyja,
S ez egy bajtársa, ki most rátalál . . .“

Nem, nem, ti népek, — gyönyörködjete!k!
Ti ezt a könnyet meg nem értétek . . .
Cinege Pál, — a honvédközlegény,
Nem volt rokon, — és nem ismertem én.
Hogy szenvedett? csak úgy, mint más fia...
Magyar volt, — és meg kellett halnia . . .
Azért fáj újra százszor is e seb:
Hogy egy magyarral van most kevesebb!

Ezer virágú hegyi rét felett
A szírttetőkről szírttetőkre jár,
Mint fényreményű ifju képzelet,
A déli napsugár . . .

(1923., A Pordoí hágó háborus temetőjében)

Egy kis barok ablak alatt...

Minden este hazafelé
Elmegyek egy ablak elé,
A kis barok erkély alatt,
A virágos ablak alatt
Az én lelkem állva marad.

Azt sem tudom, ki lakik ott,
Még szemünk sem találkozott.
Csak azt tudom: megszerettem;
Ismerősöm — ismeretlen, —
S árvák vagyunk mindaketten.

Hogy ott járok, úgy érzem:
Az az ablak bánatos szem,
És mögötte édes szóval
Testvérlélek meg-megszólal,
S beszélget a távozóval...

Nem ismerem a gazdáját,
Csak hallgatom a nótáját;
A húr jajja hozzám eljő,
Majd kesergő, majd enyelgő:
Késmárk felől fúj a szellő...

A kis barok ablak alatt
Az én lelkem állva marad...
Miért kell ott meg-megállni?
Mert ő — meg én — ketten vagyunk
Egy anyának az árvái...

(1925)

Akácfák alatt . . .

Bolyongok szép fehér menyasszonyok közt.
Akácfa a fehér menyasszonyok.
Azok közt jó nekem, kik boldogok . . .

Tavasszal nászra vár a föld: szeret, —
S aki szeret, — az sohasem irigy;
A volt, a van, a lesz örök törvénye
Akarja így.

Kezemben nyugszik a fehér habos fűrt;
Le nem szakítom, — csak cirógatom . . .
És várok, állok lecsukott szemekkel,
— Nincs holnapom, — s ezért nincs bánatom.
Azok közt jó nekem, kik boldogok, —
Tiköztetek, fehér menyasszonyok . . .

Megmondanád, fehér magyar virág,
Mi lesz belőled?
Ha hervasztó nap égő csalfa csókja
Vagy nótás szellő ajka kérdi tőled?
Megmondanád, fehér magyar virág?

A tisztes kis méh gyűjti össze mézed,
Vagy a kalandor, kapzsi vén darázs?
Tündér világok édes hírmondója,
Meddön emészt el nyári nagy parázs?
Kis szöszke főkét fogsz-e koszorúzni,
Vagy út porába szór a kósza szél?
Vagy majd bokrétás kedvű nemzedéked
Kemény fatörzsben egykor újra él?
S mi lesz e fából, délceg szép fiadból?
Fehér illatból szó az is mesét?
Vagy ifjarr még, a teljesteli nyáron
Kegyetlen balta hasogatja szét?

Talán bevetnek kedves kandallóba,
Midőn az élet dermedt és havas, —
Vagy szent tűzedtől sistergő kohóban
Munkás acéllá izzik ősi vas?
Vagy lesz ekének jámbor görbe szarva,
Vagy puskatussá gyilkos kéz farag?
Mi lesz belőled, kis magyar virágom,
Melegség, áldás, — munka vagy harag? . . .

Te kis menyasszony, patyolatos ág,
Mi lesz belőled?
Ha hervasztó nap égő csalfa csókja
Vagy nótás szellő ajka kérdi tőled,
Megmondanád, fehér magyar virág?

(1925)

OSZK

Nem ismerünk . . .

Bolyongok árván, egymagam, kiverten.
Venyigét oltok, — másnak jut a tor.
— S megyek közétek, mert akarva mertem,
S körül a nagy élet zibongva forr,
Előre törtet és emel, — típor . . .
És én megyek közétek.

Adj' Istent mondtam!
Hát szóljatok! egyetlen röpke szót,
Egy édeset, meleg-cirógatót,
Mitől a lélek fájni elfeled, —
Mely kárhozatban mennyországot megnyit . . .
Igen, csak ennyit:
„Isten hozott“ — vagy ezt: „Isten veled!“

Nem. Nem is kell szó, csak nézzetek reám
Puha szemmel, — egy pillantást csupán!
Nem hallgattok rám? — ember könnyörög.
Hiszen a szem, — a szemet kereső,
Mosolygva nap, — könnyel termő eső; —
És tőle szívem, e kis földi rög,
Mely árvaság decemberében fázik,
Tavaszt álmodva kivirágzik.

Nem láttok meg az élet-osztozáson?
Ikarusénál nagyobb a hullásom.
Nos, hát jerünk!
Gyilkos Káin lesz a szürke gondolat,
Mely bennetek mellettem elhalad:
„Nem ismerünk!“

„Nem ismerünk“ — mert csak magyar vagy!
Így volt ez tegnap s így lesz holnap is.
Magános, büszke, szépséges fajom
Nem ismerünk . . .

Ez a két szó a nyomorult kavics,
Melyben megbotlik nyalka paripád.
Ez a két szó a rongy koldusköpeny,
A szemfedő, futó fövény,
Mít a hitvány világ terít read,
Hogy senki meg ne lássa,
Ha fölragyog nagy lelked csillogása . . .

Úri faj, kinek egy világ adósa,
Hiába kértél napfényt, életet . . .
Veszendő vagy, mint boulevardra vetett
Pusztai rózsza . . .

Nem kérd az vágyat s nem kérd bánatot,
Ki életében sohasem rettegett;
Bámész tömeg nem érthet párducot,
Mely nyugtalan járkál a rács megett . . .

Nem ismerünk! . . .
Te napvilágra ásott régi ék,
Rovásírásos tiszta drágakő, —
Mely hordott, porrá vált a büszke fő . . .
S nem ért rováshoz az új nemzedék . . .

Nem ismerünk . . .
Szép vértanúm, te áldott és botor,
Kí mártírságot soha meg nem értett,
Nem érti meg, nem, a te nagy MIERTED
Az önmagát imádó törpe kor!

— És ezer éve átkul jár velünk:
„Nem ismerünk!“

(1925)

Áldás.

Ekétek alatt a fekete hant
Puha, fehér kenyérré váljék;
Ha dideregtek, süssön ki a nap,
Ha lankadtok, nőjön az árnyék.
Ekétek alatt a fekete hant
Fehér kenyérré váljék.

Ha majd kísért idegen délibáb,
Testvér, erős légy, ne higgy néki!
Ami az ősi tűzhely lángja fest:
Csak az igaz, — a szép, a régi!
Ne menj új álmok, új mesék után,
Csak egy igaz: a régi!

S ha tán nem dobban össze szívetek,
Mert bús idők száz gondja marja,
És pártos harcban egymás ellen is
Ütésre kész a testvér karja:
Az ütésből legyen kézzsorítás
Anyátok így akarja!

Ha rátok zúdul ezer gyűlölet,
Mint hab, mit szélvész szírtre vágott,
Én még akkor sem szórok átkokat,
Nem mondok mást, — csak imádságot . . .

— — — — —
Uram, adj igazságot!

(1926)

Mindig veletek.

A fát irigylem, a megvénült törzset,
Mely künt utfélen egymagában áll,
Mert nem mehetnek soha el mellőle
Szelíd virág és ingatag fűszál.
Akár a nap hív, vagy riasztó szélvész.
Ők megsimulnak a vén törzs körül,
Hogy napban áldja, vészben óvja őket.
Ti mentek. Én maradok egyedül,
Örökre egyedül.

A napba nézek — és fényét irigylem,
Mert szeret, virraszt, melegít, ragyog,
Mert soha tőle el nem szakadhatnak
A fiai: a bolygó csillagok.
Csak nekik ébred minden virradáskor,
Csak értük virraszt, ha estén kihűl,
Erőt, reményt oszt titkon, felhőn át is . . .
Ti mentek. Én maradok egyedül,
Örökre egyedül.

Ti mentek. Én nem. Nem tudok elmenni,
Még akkor sem, ha egyszer menni kell.
Én voltam: hogyha inséges időkben
Valaki forrón, titkon átölel . . .
Én voltam: hogyha kétkedésre bíztok,
Én voltam, mindig, észrevétlenül,
Leszek fény, jószág, hit . . . ti nem maradtok
Sohasem egyedül!

(1930)

Mene, tekel . . . 1930.

Napfény. Nóta. Rendre rend dől;
Kérges marok, izzadt homlok.
Évezredes buzabálvány,
Im, előtted térdre omlok.
Megmarkolom, morzsolgatom,
Ujjam érzi szent fogását,
Morzsolgatom, megmarkolom,
Hallom bűvös sustorgását.
Ez az élet igazgyöngye,
Apák apja: Ádám óta;
Imádság lesz itt ma minden:
Napfény, nóta.

Nyikorog a küllő, tengely,
Míntha lidérc volna álma,
Futó, fujó legényeknek
Lomha zsáktól görnyed vála.
Ahogy hordják, ahogy rakják,
A tarlóra hulló ködbe
Elrobogó vaskocsikat
Nézem, nézem gyönyörködve . . .
S minden kocsin szürke négy szó,
Rövid négy szó, szörnyű négy szó,
Hogy betüzöm, a szívem ver:
— Láthatatlan kezek írják:
„Hat ló, negyven ember . . .“

Minden ablak behúnyt szem még,
Minden kapu: az ajk — néma, —
Csönd hallgat a kőhalomban,
Hogy felhördül száz sziréna.

Népvándorlás kél a gyárba,
A hajnali szürkületben,
A gépszörnyek élni kezdenek,
Amint az éj fátyla lebben.
Kerék lendül, döng az üllő,
Hajtószi-j szel, kohó éled,
Daruk karja nyújtózkodik,
Salve, élet!

Füstös felhő, koromzárpor
Gyászharomatját szórja, szórja,
A föld alól némán jajdul
Dante pokla kakasszóra.
— És halmoznak mindent, mitől
Isten lesz az emberállat,
Ércsasokhoz csodaszárnyat,
Szikraszavú csodaszálat . . .
S miért? négy szó ad rá választ,
S testvért jobban ketté választ,
Mint a Montblanc, mint a tenger . . .
Láthatatlan kezek írják:
„Hat ló, negyven ember.“

Ami készül, megakadhat,
Aki siet: félre! késhet;
Szalónkocsin szabad ut kell,
Akárcsak a — temetésnek.
Gyűlnék aranyszájú bölcsek,
Szállnak aranyszárnyú eszmék,
Ami eddig álom volt csak,
Varázsszótól való lesz még.
Siralomvölgy átvirágzik
Almatermő édenkertté,
Minden ige testté válik,
A szó tetté!

Büszke bölcsek, nézzetek ki
Szalónkocsik ablakából,
A nagy Bábel minden nyelvén
Négy titkos szó ott halványul.
Ki letörli ezt a négy szót,
Igaz munkát csak az végzett...
Eredendő bűn himnusa,
Káin bélyege, örök végzet...
Millió közt szürke négy szó,
Rövid négy szó, szörnyű négy szó,
Mit lemosni senkisémmé mer...
Mossátok le ezt a négy szót:
„Hat ló, — negyven ember!”

(1930)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Szabad!

Szabad! — kapuzárás előtt
Koldus. Szegény!
Isten hozott bajtárs, szeretlek én,
Mert legszegényebb a föld kerekén,
Ki mástól vár hitet, erőt . . .

Megínt. Szabad! — levél érkezett,
Valaki messze most adott kezet,
Valaki messze mellettem maradt . . .
Szabad!

Kopognak egyre, bár éjféltre jár.
A szabad-jelre már egyik se' vár.
Szabad! — szabad! — a mult emlékei
Eljönnek hozzám szírmot hinteni.
Isten hozott. Hogyan megnőttetek!
Bíz' Isten, — mind hogy megszépültetek . . .
Hogy láttuk egymást, Istenem, de rég volt, —
A föld fogott és lejjebb jött az égbolt.
A serleg lassan, lassan betelik . . .
De hagyjuk. Kis gyermek volt mindegyik,
Ki elmegyen a zord világba ki
És ott lesz valaki.
Kit elváláskor úgy melengetünk,
Mert szemünk fénye, önnön életünk.
S hogy visszatértek, ti vagytok nagyok,
Emlékeim,
Én már csak csendes apátok vagyok.

Szabad! Te vagy, kedves, jó fájdalom!
Isten hozott, te régi hű barát.
Ismertelek, régen, fiatalon,
S nem árultál el hosszú harcon át.

Isten hozott, az én hálám örök,
Mert nálad nélkül mik is lettek volna
A legédesebb tiszta örömök?!
Előttük jártál, te ígérted őket,
Utánuk jöttél és így áldva tettél
Kíváнатossá lebecsült időket!
Te súgtad alkún: olcsó ronggyá válik,
Mít jó szerencse könnyen, ingyen ad, —
Mít drágán vettél, megmarad halálig:
Fájdalmon váltott érték megmarad ...
Fájdalom, — szabad!

(1930)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A régi köszent.

Mióta állok, magam sem tudom,
Kopottan, árván, — a keresztuton.

Volt nékem is szép sugárkoronám;
Ma csak hanyatló napfény fonja rám.

— És virrasztottam a falum felett,
Mikor sötét, kísértő este lett.

Ki ment munkába, dolgos végeken.
Fölnézett rám és tudta: szeretem.

— És láttam sok-sok áldott magvetőt,
Kezükből kenyér óceánja nőtt.

— És láttam fecskét; délre elrepült,
De visszaszállt, — megint vállamra ült . . .

És láttam: mentek, mentek sorra barnán
Lidérc nyomában száz határon át,
De visszajöttek, mind, ezüstfehéren,
Hogy egyszer még az agyban, szívben, vérben
Hallják a régi kis harang szavát . . .

S hogy jöttek így, előttem mind megállt,
Hogy jobbra? balra? — s haza eltalált.

Fiatalok előttem mennek el;
A vén köszentnek egy sem süvegel.

S mondják, a köszent mit keres ma ott?
Csak már ledőlne. Megvénült. Kopott . . .

Meglesz. Csak kissé — kissé várjatok:
Az új időkben jönnek viharok!

S ha majd ledőltem és puhán belep
A vadvirágos örökíjju gyeper,
Majd jó még vándor, tétován megáll,
Mert általutnál szentet nem talál...
És szól talán: de kár, hogy nem mutat
Haza felé a vén kőszent utat... ┘

(1930)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Tartalom

	Oldal
Alkonyat	7
Magyar ifjuság	9 ✓
Elfogyott a virágének	11
Az ablakomon bekopog a tél . . .	13
Havazás	14
Változás	15
Hideg kövek között	17
Magyar porszemek	18 ✓
Lélekvándorlás	20
Ezer esztendő's sirok	23
Capitoliumi Vénus	25
Mons Vesuvius	26
Indul a hajó	28
Bretagneban	32
Pesti szonett	33
Az én kis barátomnak	34
De mondd, miért van az . . .	36
A sakkipartie	38
Magános órákban	39
Választás	40
Pollice verso	43
Szoborrá lettem	45
Hajótöröttek üzenése	47
Dal az étteremről	49
A költemény és a próza	52
Magyar virtus	54
A Pordoi hágón	56
Egy kis barokk ablak alatt	58
Akácfaék alatt	59
Nem ismerünk	61
Áldás	63
Mindig veletek	64
Mene tekel . . . 1930	65
Szabad!	68
A régi köszönt	70 ✓

OSZK

